

ski mraz 20 do 24 stopinj C pod ničlo. Konec februarja pa pri isti temperaturi drevje silno trpi pred mrazom. Vzrok temu je, da se konec svečana kaj rade menjavajo dnevne temperature, hladni in topli dnevi. Neredko sledi deževnemu dnevnu mrzel naval zraka. In če se ta pojav zvrleče v pomlad, pozebe popje vinske trte. Lepiva, osladna tekočina teče iz popja, ki se nikoli ne odpre.

V poznih mrzlih zimah in v začetku pomladi radi pozebejo na izpostavljenih mestih cvetni poganjki črešenj. Ne ločijo se sicer od ostalih, a vendar nikoli

ne cveto. Večkrat opazimo pri sadnem drevju, da zmrzne in počrni pestič, ostali cvet je nepoškodovan. Mnogo cvetja, prav malo ali nič ploda.

V dneh, ko se z juga Evrope tihotapi za soncem v deželo že meteorološka pomlad, je rastlinstvo prestalo težko preizkušnjo naše zime. Se težja je bila borba z zimo onim rastlinam, ki se morajo, presajene na nevajena tla in podnebje, prilagoditi novim okoliščinam in priboriti si pot v novo prebujeno življenje tople pomladi ali pa žalostno podleči mrazu. —ine

IZ LITERARNEGA SVETA

FRANC KOCBEK IN IVAN ŠASELJ:
SLOVENSKI PREGOVORI, REKI IN PRI-
LIKE

Družba sv. Mohorja v Celju, 1934.
Str. 256.

Otusno opremljeni knjigi je napisal uvod Veselin Čajkanović, vseučiliški profesor v Beogradu. O južnih Slovanih trdi, da radi goje metaforo (primero, podobo), tudi Slovenci pogosto rabijo takšne pregovore-metafore, »le njih nabirateljji jim niso tako skrbno nastavljalji uho« (9).

To mnenje bi lahko podkrepili z brošurico: Mićun M. Pavličević »Narodna poredjenja«, Zagreb 1935, kjer je znani nabiralec narodnega blaga sestavil celo vrsto primer, na priliko: brbljiv ka (= kao) prđavac, čist ka crkveni miš (Šaselj: reven kot cerkvena miš), dužan ka Grčka, jaše ka Tatar, junak ka Arap, lukav ka Latlin, mudar ka Solomun, prosí ka pop, tvrdica ka Njeguš, itd.

Kocbek-Šašljeva zbirka je zanimiva iz raznih vidikov. G. Čajkanović je opozoril n. pr. na zgodovinski pregovor: »Daj mi srečo, a vrzi me v vrečo,« iz katerega se zrcali stara kazen: krivca so zavezali v vrečo in ga vrgli v vodo. Mlajše zgodovinsko opazovanje je ohranjeno v rečenici: Dihaš, kot da si iz Bakra sol donesel.

Dušeslovna zanimivost je ujeta v pregovoru: Kebast pes in šepast človek je hujši od vraga... Enaka psihologija tiči v pomenu francoske besede: misérable (šubožen in ničvreden, nepošten) ali v nemških: elend, gemeln, itd. Prenapetim oznanjevalcem enakosti boš lahko pomoll pod nos izrek: Vsi prsti niso enaki... Filozofsko obeležje kaže reklo: V silí sme vsakdo kraati... Podobno naziranje sem zasledil na Madagaskaru. Včasí se zdí, da je vraža kumovalna nastanku kake ljudske modrosti: Letnice s peticami na koncu so nesrečne... Ali pa samo slepilo za razvražene otroke. Ne vóčí (kričí), da boš večji...

Poslovice so neredko zdravstveni nasveti: Kjer je seja, dobra pupa in papa, rada putika pritapa (98). Bolj robato izražen izrek sem svoje dni nekje naletel: Kdor putke žre, ga putka tre... Ječavec (ali stokavec) — prebivalec, t. j. tak človek dolgo živi (63). Dež pred božičem jamo koplje mrličem (42).

Grobih izrekov knjiga ne prinaša. Gorenjska pozna: Vsak fržek ima svoj prđek (jedes Böhnchen hat sein Tönchen). Iz svoje rodne vasi sem si zapomnil: Kdor se s farji brati, nima kaj (s čim) orati... Včasí je ljudska brezobzirnost zabrisana, n. pr. Naj bo govno ali volna, da je le polna (124).

Jezikoslovec bo mogel najti zase kako zrno. Podzavestno je n. pr. etimologija zadeta v krilatici: Oko — v srce okno (140). Besedišče za našo latovščino se bo dalo izpopolniti iz tega ali onega zgleada: na jesih potegniti (umreti, 113), ne bo več kaše jedel (128). Žareča zarja naznanja piharja (veter).

Starinske oblike so ohranjene često v stihih: Brumne vési, velike tati pa za mizo posadi (29). Krajincean voli pari. Bog pa ljudi (107). Kos, odpal ti nos! je zleđ, ki dokazuje, da se pri nas tudi z deležnikom izraža železnik, medtem ko je v novi Slovenski slovnici dr. Breznik to točko izpustil.

V književnem zapisu je pregovor tu pa tam izgubil svojo mnemotehnično oporo. rimo, n. pr. Ričet noče v želodcu čičati. Laščan pravi: Ričet noče čičet.

Poleg tiskanih primerov se bo dobilo še dovolj inačic: Delavec je hlebavec (40). Boljši je potecín ko podržin (27). Počasí po Krasí (145) Tudi čisto neznanih prihk bi mogli dodati. Nekaj zgledov: Smrđi ko kuga. — Drži se, kakor bi bil metlé upal (na upanje prodal, t. j. poparjeno). — Drži se, kakor da mu je mačka mlade snedla. — Žena bogata je rada rogata. — Od pete do ust ga je sama čeljust. — Vsak svetnik k sebi roke drži. — Uči po

treba iskati hleba. — Betica stori pravico (la force prime le droit, Gewalt geht vor Recht). Navedene zglede vem od mladih nog ali iz Pleteršnika, ki ga zbiralca menda nista dovolj upoštevala. A. D.

GORKI IN DOSTOJEVSKI

Nedavno je v moskovski »Pravdi« D. Zaslavski protestiral proti novi izdaji Dostojevskega »Besov« (ki jih imamo v slovenščini v prevodu Vladimirja Levstika, izdala Tiskovna zadruga v Ljubljani 1919) v založbi »Akademije«. Zdaj se je oglasil v moskovski »Literaturnaji gazet« Maksim Gorki, ki piše:

Moje razmerje do Dostojevskega je že davno oblikovano ter se ne more spremeniti. V tem primeru pa sem odločno za novo izdajo »Besov« po »Akademiji«... Sem zoper spremenitev legalne literature v ilegalno, ki se prodaja od zadaj okoli, zapeljuje mladino s svojo prepovedanostjo in je vzrok, da se pričakujejo neizrekljivo užitek od takšne literature... Mnenje Zaslavskega, češ, da je ta roman eno najslabotnejših del Dostojevskega, je napačno. »Besje« so pisani jasneje nego mnoge druge knjige Dostojevskega. Poleg »Karamazovih« so njegov najbolj posrečen roman. » Pj

MLADA POLJSKA

L. 1904. v Krakovu rojeni Jalu Kurek je prejel od Poljske literarne akademije nagrado v znesku 3000 zlotov za svoje zadnje delo »Grypa szaleje w Naprawie« (Hripa razsaja v Napravi), ki je izšel v varšavski založbi Gebethner in Wolff. 31letni nagrajenec je študiral na krakovski univerzi in v Napoliju. Literarno se je pričel udeleževati kot 17letni dijak. Do zdaj je izdal štiri pesniške zbirke in tri romane (*Kim byl Andrzej Panicz«, »SOS« in Mount Everest«). s

»Biti pisateljeva žena, je poseben poklic. Poklic, poln velikih radosti in velikih nalog. Vsaka prava žena ima dolžnost, da spravi svoje življenje v soglasje z življenjem izvoljenega moža. Globlja, težja in mnogoličnejša pa je življenjska naloga žene, ki naj bo model fantazije. Umetnikova žena mora paziti na vsako besedo in na vsak gib. Netaktna beseda, nepremišljena kretnja lahko prežene fantazijo, raztrga kopreno pravljicega kraljestva in zatre v kali nastajajočo umetnino.«

Maeterlinckova žena

B E R A Č

M. ZOŠČENKO — pj

Neki berač se je navadil, da me je redno obiskoval. Dečko je bil videti zdrav kot dren, imel je ukrivljene noge, razcefedrane hlače ter je bil nepopisno nesramen. Udaril je s pestjo po vratih in ni rekel, kakor se spodobi: »Državljan, podarite mi kaj.« ampak: »Ne spodobi se, državljani, da zapodite brezposelnega.«

Obdaroval sem ga, enkrat, dvakrat, trikrat. Slednjič sem dejal:

»Na, bratec, tu imaš pet limon, pa izgini, če si tako prijazen! Motiš me pri delu... Pred tednom dni se mi nikar ne prikaži.«

Po enem tednu je bil berač spet tu. Stresel mi je roko kot staremu znancu. Vprašal je, kaj pišem.

Podaril sem mu petačo. Pokimal je in odšel.

Ko je nekoč spet dobil svoj denar, je ostal med vrati in rekel:

»Državljan, morate mi dati nekaj več. Tečajju primerno... Slabo se mi godi.«

Moral sem se smejati njegovi nesramnosti ter sem mu dal nekaj več. Ko pa je prišel prihodnjič, nisem imel denarja...

»To pot, bratec,« sem dejal, »nimam sam ničesar. Prihodnjič...«

»Kaj se pravi to,« je rekel, »prihodnjič? Zaman vas vendar ne bom obiskoval... Zahtevam svoj denar!«

»Tako,« sem odvrnil, »ali imaš sploh pravico do njega?«

»Prav za prav ne,« je rekel, »toda svoj denar moram imeti: Ne ljubi se mi čakati.«

Pogledal sem ga — ne, to ni bila šala. Govoril je resno, užaljeno ter začel celo kričati name.

»Stišiš, tepec,« sem rekel, »povej, ali imaš kakšno pravico.«

»Da in ne,« je odgovoril, »ne vem.«

Izposodil sem si pri sosedu pet kopejk — in sem mu jih dal.

Nikoli več ni prišel k meni — bil je zares užaljen.

SEKSPIR V 52 JEZIKIH

Ljudska knjižnica v Birminghamu že dolgo sluje prek angleških mej. Ob ustanovitvi (1868) je štela 1239 zvezkov, po večini podarjenih iz Šekspirovega kluba v omenjenem mestu. Danes ima v glavnem 23000 snopičev Šekspirovih del v 52 različnih jezikih. Poleg darov, ki jih je poklonil britanski imperij — poroča Tribune de Genève — vsebuje ta velika zbirka »Šekspirove pripovedke« v arabščini, ki se uporabljajo tam doli no arabskih šolah, izdaje v romunščini, kitajščini, ruščini, armenščini. Nadalje imajo blizu 400 snopičev, ki so prišli iz Srbije, Poljske, Niponske, Portugalske in Švedske. Je li pri postojanki »Srbijac vstet tudi O. Župančič, ni razvidno.